

## Kálmán Béla



Kálmán Béla akadémikus, finnugor nyelvész 1913. február 28-án született a Sopron megyei Lakompakon (ma: Lackenbach).

Édesapja Kálmán Viktor Sopronban született és Selmezbányán kapott erdőmérnöki diplomát, ezt követően pedig az Esterházy hercegi uradalomban dolgozott Dombóváron, Lakompakon, Kaboldon. Feleségül vette Kanitzer Juliannát, nyolc gyermekük született, Béla a harmadik volt a sorban. A család 1927-ben költözött Kőszegre, a Várba, ahol az Esterházy birodalom özvegyei és nyugdíjasai éltek. Béla Kaboldon magántanulóként végezte az elemi iskolát, de középiskolai tanulmányait már Szombathelyen folytatta. Kálmán Béla az egyetem elvégzése előtt (1936) egy éves ösztöndíjat kapott Észtországba (1934-1935), ahol megalapozta élete végéig tartó kapcsolatait északi nyelvrokonainkkal. A harmincas évek első felében Zsirai Miklós, Gombocz Zoltán, Bárczi Géza, Pais Dezső irányításával sajtátította el a klasszikus nyelvészeti eljárásokat és nyelvszemléletet, amelyeket a napi munkában nagy sikerrel tudott alkalmazni. A budapesti egyetemen magyar-francia szakos tanári diplomát szerzett, majd óraadó tanár volt az Eötvös Collegiumban. Már 1938 elejétől tanított egy fővárosi gimnáziumban és közben doktorált finnugrisztikából, romanisztikából és magyar irodalomból. Széleskörű nyelvtudással rendelkezett: francia, német, angol, orosz, észt, finn nyelven volt vitára-előadásra képes, de egyéb nyelveket is megértett. Az első bécsi döntés után Érsekújvárra helyezték a Pázmány Péter Gimnáziumba, ahol tanári munka mellett tudományos munkát végzett. Doktori értekezéseért ebben az évben megkapta az MTA Sámuel-Kölber díját. Bekapcsolódott a szervezett népnyelvi gyűjtőmunkába, sok előadást tartott a finnugor nyelvrokonságról, nyelvjárásainkról rádióban és egyéb fórumokon. 1944 elején kötött házasságot Farkas Gabriella polgári iskolai tanítónővel Érsekújváron, ez év áprilisában behívót kapott, a frontra irányították, ahol 1945 tavaszán zászlósként orosz fogságba került

(Sopronkőhidán). Innen 1947. július végén tért haza és megismerhette akkor már két és fél éves kisfiát, aki édesanyjával együtt 1946-ban visszakerült Budapestre.

Kálmán Béla a Nyelvtudományi Intézetbe került 1949-ben, majd 1952-ben kinevezték a debreceni KLTE finnugor tanszékvezető professzorának, ezt a posztot 32 éven át töltötte be és folytatta oktatói munkásságát. Viselt dékáni méltóságot (1954-1958), majdnem 2 évtizeden át volt a debreceni Nyári Egyetem igazgatója, több tudományos társaság és kulturális szövetség rendes vagy tiszteleti tagjává választotta. Főleg észtből, vogulból, finnből készített mű- és nyersfordításokat. Nevéhez fűződik például egy népszerű kötet szerkesztése, a nyersfordítások elkészítése, a szükséges magyarázatok elkészítése is: ez a terjedelmes könyv Leszállt a medve az égből címet viseli és a vogul népköltészet szebbnél szebb alkotásait összegzi (1980).

Egész életművének elismeréséül a KLTE díszdoktorrá avatta (1988), majd 1994-ben a professor emeritus címmel tüntette ki. A tudományos munkásságáért már 1952-ben kandidátusi, 1957-ben pedig akadémiai doktori fokozatot kapott. A MTA 1973-ban levelező taggá, 1982-ben pedig rendes tagjává választotta. Kálmán Béla 1997. augusztus 22-én hunyt el Debrecenben.

#### **Irodalom:**

Fülöp Lajos: Kálmán Béla 80 éves. In: Magyar nyelvőr. (117. évf.) 2. sz. (1993) p. 261-263.

#### **Internet:**

Magyar Katolikus Lexikon weboldala. Hozzáférés:

<http://lexikon.katolikus.hu/K/K%C3%A1lm%C3%A1n.html> Letöltés: 2018. január 23.